

БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ НА НАУКИТЕ	
ИНСТИТУТ ЗА ПОСРЪДНИ И ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Изходен №	201 г.
Възложен №	703 / 14.06.06
Сектор	Бул. "Св. Кирил и Методий" № 32, бл. 17 тел: 02 92 40 00 00; факс: 02 92 40 01 91

СТАНОВИЩЕ

върху доктората на Ива Методиева Инджова на тема: „Търновската архиепископия – патриаршия през XIII-XIV в. (вътрешно състояние и църковно-политическо измерение)” от доц. д-р Бистра Николова.

Докторантският труд се състои от Въведение, три глави, заключение и библиография общо 248 стр.

Във въведението се очертава обемът на разглежданите въпроси на които са подчинени главите и подзаглавията свързани с появата, статуса, развитието и междуцърковните отношения на Търновската архиепископия/патриаршия през XIII-XIV в. вътрешното състояние на църквата. На тази база са определени целите и задачите пред докторанта. Прегледът на изворите и литературата е в рамките на традиционния от към класификация и оценка подходс някои бележки като напр. вм. „Исторически свидетелства” – обобщително определение, да стои „Официални документи”.

Прави впечатление, че Инджова при разработването на всеки дял на своя докторат следва една схема – в началото излага политическа среда в рамките на които в последствие поставя конкретно църковните събития. Това разделение не носи оригинален отпечатък и понякога довежда до увлечение към първото, за сметка на второто. Относно развитието на епархийската мрежа, разгледана в широки географски рамки и междуцърковните отношения, внимание заслужава развитото от нея становище за толерантност и сдържаност от страна на Константинопол и Охрид при учредяване на Търновската църква, като се посочват различните причини за това отношение. Въпросите на унията с Рим са поставени наново в контекста на политическата ситуация и същевременно е акцентирано по подчертано върху теми от междуцърковен характер с оглед отношенията с Рим. Тук са направени някои заключения касаещи параметрите на унията (с. 44-45), които заслужават положителна оценка. Докторантката се е постарала подробно, въз основа на историческите извори, да очертае процесът на възобновяване на патриаршията и развитието на диоцезната ѝ мрежа, преглед сполучливо разширен с мястото ѝ сред останалите православни църкви, където обаче бихме искали да видим повече лични позиции. Относно Българската църква и Лионската уния тя се присъединява към мнението, повлияна от гледище в литературата, че първата не води по същество антиуниятска политика. В

дела за XIV в. цяло следва общоприетите мнения, но не успява изчерпателно да обвърже политическия сепаратизъм и отражението му върху църквата и като.

Главата посветена на старобългарското духовенство започва с базовата структура - съботите и Синода, за да премине към степени и длъжности. Тук мястото на Василий в списъка на патриарсите е силно оспоримо. Частта за монашеството можеше да бъде обогатена с повече примери. Прегледът на църквите и манастирите страда от един основен недостатък - ограничен е в рамките на Търново и областта, а не в рамките на цялата патриаршия. Колебания се забелязват как да се определи отношението държавна – църква, дали с неуместното, за източноправославните държави, определение цезаропапизъм, но в края Инджова се спира на диархия, като в изложението без да отсъстват примери повече е наблегнато на теоретичната част.

Що се отнася до описанието на съборите и тяхната насоченост, авторката се придържа към общоприетите становища, излагайки позитивно процесите, с известни увлечения по недоказани хипотези. Тя правилно приема, че чумната епидемия не предизвиква появата на еретични, недогматични или нехристиянски движения, но е благоприятна среда която ги стимулира.

Като цяло работата е написана на четивен език, с познание на проблемите и дискуссионните въпроси около историята на Българската патриаршия през Второто царство, със стремеж максимално да отговаря на съдържанието на темата. На места обаче се забелязва превес на политическите въпроси над църковните. Има връщане към вече поставени теми, което създава впечатление за повторение, както това се вижда специално в частите 1.2.2 и 1.3 .3. Опитът за се разгледат българо-сръбските църковни отношения води до завой към никейско-епирските спорове. Има увлечение по неуместни за епохата термини като „национално” освобождение, гръцки духовен гнет, спасение на сърбите от латинска заплаха и пр. Използван е голям обем литература - стара и по нова, но по слабо е налегнато на критичното отношение към изворите. Инджова е добре запозната с различни авторски гледища, но рядко проявява смелост да изложи и защити лично виждане, а там където го е направила не винаги стига до край.

Като взимам под внимание изтъкнатите качества на докторантския труд на Ива Инджова, който показва познание на основните проблеми повдигнати от темата, умение те да бъдат изложени в тематично и хронологично отношение правилно, със стремеж към пълнота в изложението, предлагам на уважаемото жури да присъди научна степен „доктор” на Ива Инжова.

14. 09. 2016 г.

доц. д-р Бистра Николова